2025/1451

16.7.2025

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2025/1451,

15. juuli 2025,

millega toetatakse jõupingutusi Põhja- ja Lõuna-Ameerikas väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ärahoidmiseks ja nende vastu ning neist tulenevate tagajärgede vastu võitlemiseks – III etapp

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 28 lõiget 1 ja artikli 31 lõiget 1,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) 2018. aasta ebaseaduslike tulirelvade ning väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastast võitlust käsitlevas ELi strateegias „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“ (edaspidi „ELi väike- ja kergrelvade strateegia“) on sätestatud suunised liidu tegevuseks väike- ja kergrelvade valdkonnas.

(2) Piirkondlikul tasandil loob ELi väike- ja kergrelvade strateegia liidule ja selle liikmesriikidele kohustuse anda teistele riikidele abi, et parandada riiklike varude haldamist ja julgeolekut, tugevdades riiklikke õigus- ja haldusraamistikke ning asutusi, mis reguleerivad väike- ja kergrelvade ning laskemoona seaduslikku tarnet kaitse- ja julgeolekujõududele ja nende varude haldamist.

(3) ELi väike- ja kergrelvade strateegias märgitakse, et liit soovib saavutada sünergia asjaomaste Põhja- ja Lõuna-Ameerika riikidega ning piirkondlike organisatsioonidega, et vähendada väike- ja kergrelvade ebaseaduslikku levikut ja ebaseaduslikku kaubandust eesmärgiga vähendada relvavägivalda ja kuritegevust.

(4) Ameerika Riikide Organisatsioon (ARO) toimib üleameerikalise tulirelvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu seonduva materjali ebaseadusliku tootmise ja ebaseadusliku kaubanduse vastase võitluse konventsiooni (CIFTA) sekretariaadina ning koordineerib ja rakendab piirkondlikke algatusi, mille eesmärk on võidelda Põhja- ja Lõuna-Ameerikas ebaseaduslike väike- ja kergrelvade vastu.

(5) Liit toetas varem AROt nõukogu otsustega (ÜVJP) 2018/2010 [1] ja (ÜVJP) 2022/847, [2] millega toetatakse tegevust, millega toetatakse väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ning neist tulenevate tagajärgede vastu võitlemist Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. ELi väike- ja kergrelvade strateegia rakendamise raames on käesoleva otsuse eesmärk käsitleda relvavägivalda Põhja- ja Lõuna-Ameerikas. Selleks rahastab liit lisas kirjeldatud projekti, mille eesmärk on võidelda tulirelvade ja laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse vastu ning hoida ära tulirelvade kasutamine kogukondades, kus kõnealune probleem on terav.

2. Käesoleva otsuse eesmärgid on

a) tugevdada õigusraamistikke, et tegeleda ebaseadusliku tulirelvakaubanduse küsimusega Põhja- ja Lõuna-Ameerikas;

b) suurendada teadmiste ja teabe jagamist ebaseadusliku tulirelvakaubanduse ning väike- ja kergrelvade ebaseadusliku leviku kohta Põhja- ja Lõuna-Ameerikas;

[1] Nõukogu 17. detsembri 2018. aasta otsus (ÜVJP) 2018/2010, millega toetatakse väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ning nende mõju vastu võitlemist Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonnas ebaseaduslike tulirelvade, väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastase võitluse ELi strateegia „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“ raames (ELT L 322, 18.12.2018, lk 27, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2018/2010/oj).

[2] Nõukogu 30. mai 2022. aasta otsus (ÜVJP) 2022/847, millega toetatakse jõupingutusi Põhja- ja Lõuna-Ameerikas väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ärahoidmiseks ja nende vastu ning neist tulenevate tagajärgede vastu võitlemiseks (ELT L 148, 31.5.2022, lk 40, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/847/oj).

c) parandada riigi suutlikkust hallata väike- ja kergrelvade ning laskemoona olelusringi, vähendades ebaseaduslikule turule kõrvalesuunamise ohtu;

d) tugevdada riiklikke süsteeme ebaseaduslike väike- ja kergrelvade süstemaatiliseks päritolu kindlakstegemiseks;

e) vähendada relvavägivallaga seotud riskitegureid kogukonna tasandil ning

f) tugevdada allpiirkondlikku koostööd allpiirkondliku tulirelvade tegevuskava väljatöötamise ja rakendamise kaudu.

3. Projekti üksikasjalik kirjeldus on esitatud käesoleva otsuse lisas.

Artikkel 2

1. Käesoleva otsuse rakendamise eest vastutab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“).

2. Artiklis 1 osutatud projekti rakendab tehniliselt ARO.

3. ARO täidab oma ülesandeid kõrge esindaja kontrolli all. Sel eesmärgil sõlmib kõrge esindaja AROga vajalikud kokkulepped.

Artikkel 3

1. Lähtesumma liidu rahastatava projekti rakendamiseks on 4 055 956 eurot.

2. Kulutusi, mida rahastatakse lõikes 1 sätestatud lähtesummast, hallatakse vastavalt liidu üldeelarve suhtes kohaldatavatele menetlustele ja reeglitele.

3. Lõikes 2 osutatud kulude nõuetekohast haldamist kontrollib komisjon. Sellel eesmärgil sõlmib komisjon AROga asjakohase rahastamislepingu. Rahastamislepingus sätestatakse, et ARO tagab liidu rahalise toetuse nähtavuse, mis vastab selle suurusele.

4. Komisjon püüab sõlmida lõikes 3 osutatud rahastamislepingu niipea kui võimalik pärast käesoleva otsuse jõustumist. Ta teavitab nõukogu kõigist raskustest selles protsessis ning rahastamislepingu sõlmimise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Kõrge esindaja esitab nõukogule ARO poolt korrapäraselt koostatavatele kirjeldavatele aruannetele tuginedes aruande käesoleva otsuse rakendamise kohta. Nimetatud aruannete põhjal teeb nõukogu hindamise.

2. Komisjon annab aru artiklis 1 osutatud projekti finantsaspektide kohta.

Artikkel 5

1. Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

2. Käesolev otsus kaotab kehtivuse 36 kuu möödumisel artikli 3 lõikes 3 osutatud rahastamislepingu sõlmimisest. Kui kuue kuu jooksul alates käesoleva otsuse jõustumise kuupäevast ei ole nimetatud lepingut sõlmitud, kaotab otsus kehtivuse.

Brüssel, 15. juuli 2025

Nõukogu nimel

eesistuja

K. KALLAS

LISA

Projekt, millega toetatakse jõupingutusi Põhja- ja Lõuna-Ameerikas väike- ja kergrelvade ning laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ärahoidmiseks ja nende vastu ning neist tulenevate tagajärgede vastu võitlemiseks

III etapp

1. **Taust**

Põhja- ja Lõuna-Ameerika on jätkuvalt maailma kõige vägivaldsemad piirkonnad, kus on suured majanduslikud, sotsiaalsed ja inimkulud, mis mõjutavad eelkõige kõige haavatavamaid elanikkonnarühmi. Vastavalt viimasele, 2021. aasta ülemaailmsele uuringule tapmiste kohta registreeriti selles piirkonnas kõige kõrgem tapmiste määr – 15 tapmist 100 000 elaniku kohta –, samas kui maailma keskmine oli 5,8 tapmist 100 000 elaniku kohta ([1]). Kuigi tapmise määra vähendamisel on tehtud edusamme – 2017. aastal oli tapmise määr 17,2 tapmist 100 000 elaniku kohta ([2]) – leiab üks tapmine igast kolmest tapmisest kogu maailmas endiselt aset Põhja- ja Lõuna-Ameerikas. Lisaks pannakse peaaegu 70 % neist tapmistest toime tulirelvaga ([3]). Seetõttu on oluline tugevdada Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide suutlikkust võidelda relvavägivalla vastu.

Relvavägivallale selles piirkonnas aitab kaasa mitu tegurit. Kogukonna turvalisuse seab ohtu relvade ja laskemoona ebaseaduslik levik, eelkõige suure ebavõrdsuse, sotsiaalse tõrjutuse ning avalikele teenustele ja konfliktide rahumeelse lahendamise meetoditele juurdepääsu puudumise kontekstis. Lisaks ohustavad Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide stabiilsust organiseeritud kuritegelikud rühmitused, õhutades ebaseaduslikku relvaturgu selliste ebaseaduslike marsruutide kaudu, mis kasutavad ära nõrga valvega piire ning ebapiisavat järelevalvet tulirelvade ja laskemoona seadusliku tarneahela üle. Selleks et Põhja- ja Lõuna-Ameerikas relvavägivalla vastu tõhusalt võidelda, tuleb terviklike poliitikameetmete raames seada prioriteediks tulirelvade ja laskemoona ebaseaduslike voogude kontrollimine ning kogukonna tasandi riskiteguritega tegelemine järgides kaheosalist lähenemisviisi, mis on suunatud nii ebaseaduslike tulirelvade ja laskemoona pakkumisele kui ka nende nõudlusele.

Piirkonnas on juba olemas raamistik tulirelvade ja laskemoona olelusringi kontrolli tugevdamiseks. Tulirelvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu seonduva materjali ebaseadusliku tootmise ja ebaseadusliku kaubanduse vastase võitluse üleameerikaline konventsioon (CIFTA), millele kirjutati alla 1997. aastal ja mille on ratifitseerinud 31 Põhja- ja Lõuna-Ameerika riiki, jääb peamiseks piirkondliku koostöö mehhanismiks tulirelvade, laskemoona ja lõhkeainete ebaseadusliku tootmise ning ebaseadusliku kaubanduse ennetamisel, selle vastu võitlemisel ja selle likvideerimisel. CIFTAga kehtestatakse õiguslikult siduvad kohustused, mis on seotud tulirelvade ja laskemoona haldamisega kogu nende olelusringi jooksul, vähendades kõrvalesuunamist seaduslikelt kasutajatelt ja tegeledes ebaseadusliku tulirelvakaubandusega. Jõupingutusi konventsiooni sätete rakendamiseks on siiski vaja suurendada. Vaatamata valitsuste jõupingutustele seisab piirkond nende poliitikameetmete rakendamisel endiselt silmitsi paljude väljakutsetega tagamaks, et juurdepääs tulirelvadele ja laskemoonale on ainult volitatud kasutajatel.

Algne väljakutse seisneb selliste andmete puudumises, mis aitaks mõista selle nähtuse nüansse igas riigis ja teha kindlaks lüngad institutsioonilises suutlikkuses. Riikidel puuduvad ka õigusaktid, inimressursid ja varustus tulirelvade ja laskemoona seadusliku kaubanduse ja seadusliku kasutamise kontrollimiseks. Kuigi tulirelvade märgistamine on suurenenud, on nende üle arvestuse pidamise suutlikkus piiratud. Enamik süsteeme on endiselt paberipõhised või killustatud ning andmed ei ole nendes integreeritud. Praktikas ei ole pärast seda, kui tsiviil- või era-turvaettevõtja saab tulirelva valdamise loa, määratud üksust või personali, kes kontrolliks loa väljastamise tingimuste täitmist. Järelevalve riigi omandis oleva relvastuse üle on samuti lõtv. Sõjavägi ja julgeolekujõud ei rakenda süstemaatiliselt varude haldamise protokolle, mis suurendab tulirelvade ja laskemoona ebaseaduslikule turule kõrvalesuunamise tõenäosust ning ootamatute plahvatuste ohtu ladudes.

Samuti on suhteliselt lihtne tulirelvi ja laskemoona kõrvale suunata rahvusvahelise veo ajal. Lubasid väljastavatel asutustel, tollil ja piirivalveasutustel ei ole kanaleid reaalajas suhtlemiseks ja kaupade tegeliku liikumise jälgimiseks. Seadmete, sealhulgas röntgenseadmete puudumine ja piiripersonali väljaõppe puudumine takistavad kontrolliprotsesse ning varjatud tulirelvade ja laskemoona keelustamise jõustamist.

([1]) UNODC, „Global Study on Homicide 2023“ („Ülemaailmne tapmiste uuring 2023“), https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/GSH23_ExSum.pdf.

([2]) UNODC, „Global Study on Homicide 2019“ („Ülemaailmne tapmiste uuring 2019“), https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html.

([3]) UNODC, „Global Study on Homicide 2023“ („Ülemaailmne tapmiste uuring 2023“), https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/GSH23_ExSum.pdf.

Kriminaalõiguslikud meetmed ei ole samuti piisavad. Mõnes riigis ei ole ikka veel eriüksusi ebaseadusliku tulirelvakaubanduse uurimiseks ja selle eest vastutusele võtmiseks. Konfiskeeritud tulirelvade uurimise protokollide ja vahendite puudumine seiskab kuritegude uurimise, mille käigus saaks teha kindlaks tulirelva päritolu, ühendada selle mitme kuriteopaigaga ning paljastada ebaseadusliku kauplemise võrgustikud.

Asi ei ole üksnes selles, et riikidel puudub suutlikkus hallata tulirelvade ja laskemoona pakkumist tagamaks, et neile on juurdepääs ainult volitatud kasutajatel. Piiratud on ka institutsiooniline suutlikkus selleks, et tegeleda tulirelvade ja laskemoona järele eksisteeriva ebaseadusliku nõudluse küsimusega ning riskiteguritega, mis takistavad rahukultuuri kogukonna tasandil.

Nende probleemide lahendamiseks annab Ameerika Riikide Organisatsiooni avaliku julgeoleku osakond (DPS/ARO) alates 2019. aastast Euroopa Liidult saadud rahalise toetuse abil (nõukogu otsus ÜVJP 2018/2010 ja nõukogu otsus ÜVJP 2022/847) relvade ja laskemoona kontrolliks antava abi programmi (PACAM) raames Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikidele igakülgset tehnilist abi, et tugevdada nende poliitikameetmeid tulirelvade ja laskemoona ebaseadusliku kaubanduse vastu võitlemiseks ja selle ennetamiseks. PACAM on ARO operatiivmehhanism, millega toetatakse ARO liikmesriike relvavägivalla vastu võitlemisel, tugevdades nende suutlikkust järgida ja rakendada rahvusvaheliste kokkulepete, näiteks tulirelvade, laskemoona, lõhkeainete ja muu seonduva materjali ebaseadusliku tootmise ja ebaseadusliku kaubanduse vastase võitluse üleameerikaline konventsiooni (CIFTA), ÜRO tegevuskava ja relvakaubanduslepingu sätteid. PACAM toetab ARO liikmesriike nende taotlusel mitmetasandilise lähenemisviisi kaudu:

— seadusandlik toetus tulirelvade normatiivse raamistiku parandamiseks;

— kohandatud, vajaduspõhine ja jätkusuutlik tehniline abi ning suutlikkuse suurendamine tulirelvade ja laskemoona kogu olelusringi hõlmava haldamise eri aspektides;

— ennetavate algatuste edendamine, et tugevdada kogukonna vastupanuvõimet relvavägivallale programmi OASIS metoodika abil ja vähendada ebaseaduslikku juurdepääsu tulirelvadele.

2019. aasta jaanuarist kuni 2024. aasta juulini on nõukogu kahe ÜVJP valdkonna otsuse rakendamine andnud piirkonnas sisulisi tulemusi, tuues kasu 28 Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riigile erinevate komponentide kaudu:

— tulirelvade ja laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ennetamist käsitleva Kesk-Ameerika tegevuskava väljatöötamine; Kesk-Ameerika riigid võtsid selle tegevuskava vastu 2025. aasta veebruaris;

— seadusandlik abi seitsmele riigile, et tugevdada nende tulirelvade alast õigusraamistikku;

— väljaõpe enam kui 3 400 töötajale 28 riigist füüsilise julgeoleku ja varude haldamise, tulirelvade märgistamise ja arvestuse pidamise ning tulirelvade ja laskemoona hävitamise heade tavade ja standardite valdkonnas;

— toetus 16 riigile tulirelvade märgistamisel, sealhulgas märgistamismasinate annetamise kaudu;

— enam kui 219 tonni laskemoona ja 85 000 väike- ja kergrelva, mis konfiskeeriti, olid vananenud või liigsed, hävitamine kuues riigis;

— julgeoleku parandamine 16 tulirelvade ja laskemoona ladustamise piirkonnas kaheksas riigis;

— tulirelvade ning laskemoona varude kontrolli tarkvara arendamine institutsionaalsete varude jaoks; asjaomast tarkvara kasutavad 15 institutsiooni üheksas riigis;

— tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitleva piirkondliku teabevahetusmehhanismi (MCTA) arendamine, sealhulgas lahendus riikidele, kes kasutavad oma litsentsimismenetluste haldamiseks endiselt paberipõhiseid süsteeme;

— 2 600 Hondurasest ja Peruust pärit riskirühma kuuluva noore eluks vajalike oskuste parandamine õppekavaväliste orkestri- ja kooriproovide kaudu;

— Hondurases relvavägivalla ohvrite tugikeskuse loomine, mis pakkus psühhosotsiaalset tuge rohkem kui 160 inimesele ja korraldas teavitustegevust teadlikkuse suurendamiseks;

— El Salvadori, Hondurase ja Peruu kogukonna sidusrühmade enam kui 300 esindaja koolitamine vägivalla ennetamise ja ohvrite abistamise valdkonnas;

— enam kui 2 800 Hondurase ja Peruu kodaniku osalemine teavitustegevuses ja vägivalla ennetamise üritustel, et edendada rahukultuuri.

Koostöös Euroopa Liiduga on tehtud märkimisväärseid edusamme asjaomases piirkonnas ebaseadusliku tulirelvakaubanduse probleemiga tegelemisel. Mõned riigid on osalenud projekti piirkondlikes komponentides, nagu koordineerimismehhanismid ja seminarid, samas on terviklikult mõjutatud riikide tuumikrühma.

Vaatamata nendele edusammudele on siiski vaja jätkata riikidele pikaajalise abi andmist heade tavade säilitamiseks. DPS/ARO kogemus on näidanud, et pidev, kohandatud ja vajadustest lähtuv tehniline ja operatiivtugi pikas perspektiivis on hädavajalik, et saavutada keeruliste poliitikameetmete (nagu tulirelvade kontroll) süstemaatiline rakendamine ja riiklik isevastutus. Selles uues etapis võetakse arvesse pikaajaliste strateegiate tähtsust, et tagada julgeolekupoliitikas ja -tingimustes sisukad ja jätkusuutlikud muutused.

III etapp hõlmab uusi elemente, mis tuginevad I ja II etapi edusammudele, nagu sihipärane abi päritolu kindlakstegemise tavade parandamiseks ning selleks, et ennetada tulirelvade kasutamist ja tulirelvadega seotud vahejuhtumeid koolides. Nende viie aasta jooksul lõime tingimused kõnealuste uute elementide kasutuselevõtuks, mis nõuavad otseseid ja tihedaid suhteid valitsusasutustega ning avatud dialoogi seoses nende probleemide ja vajadustega. III etapiga mitte üksnes ei aidata kaasa viimase viie aasta jooksul pakutud abi jätkusuutlikkusele, vaid astutakse relvavägivalla-vastases võitluses Põhja- ja Lõuna-Ameerikas märkimisväärne samm.

2. **Tehniline käsitusviis**

Selles etapis jätkab DPS/ARO investeerimist terviklikku lähenemisviisi, milles on ühendatud relvavägivalla ennetamise ja tulirelvade kontrolli strateegiad, et tegeleda tulirelvade ja laskemoona puhul nii loata pakkumise kui ka nõudlusega järgmise viie erieesmärgi kaudu.

1. **Tugevdada õigusraamistikke, et tegeleda ebaseadusliku tulirelvakaubanduse küsimusega Põhja- ja Lõuna-Ameerikas**

Meetme üks osa keskendub riiklike õigusraamistike tugevdamisele, tagamaks, et need toetavad tulirelvade kontrolli operatiivtegevust, ning hõlmavad kõiki rahvusvaheliste eeskirjade kohustuslikke sätteid. Siia hulka kuuluvad selliste standardite ja suuniste, mis käsitlevad relvavägivalla ennetamist ning tulirelvade ja laskemoona kogu olelusringi hõlmava haldamise põhiaspekte, kättesaadavuse laiendamine ning riiklike ametiasutuste ja tehnilise personali jaoks juurdepääsu hõlbustamine.

Eelmises etapis töötas DPS/ARO välja kolm uut suunist (väike- ja kergrelvade hävitamine, väike- ja kergrelvade füüsiline julgeolek ja varude haldamine ning tulirelvade väärkasutamisega seotud soolise vägivalla ennetamine), mille kiitis heaks CIFTA nõuandekomitee ja mis lisati täiendavate konventsiooni kohaldamist suunavate dokumentide hulka. Käesolevas etapis jätkab DPS/ARO seda tööd, töötades välja CIFTA suunised relvade vabatahtliku loovutamise programmide ning era-turvaettevõtjate ohutus- ja julgeolekustandardite kohta. Need teemad on piirkonna jaoks väga olulised. Märkimisväärses koguses tulirelvi ringleb tugevalt mõjutatud kogukondades, mistõttu on vaja suurendada teadlikkust ohtudest, mida need endast kujutavad, ja julgustada neid tulirelvi loovutama, et edendada rahukultuuri ja konfliktide rahumeelset lahendamist. Lisaks, era-turvaettevõtjad jätkavad laienemist Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas, kusjuures erinevaid turvateenuseid osutavad miljonid relvastatud turvatöötajad. Väga oluline on reguleerida era-turvaettevõtjate poolset tulirelvade ja laskemoona kasutamist, et vähendada nende valduses olevate tulirelvade kõrvalesuunamist ja väärkasutamist.

Lisaks laiendame II etapis välja töötatud poolkera tulirelvade teadmusplatvormi ja jätkame sellest teavitamist. See platvorm on Põhja- ja Lõuna-Ameerikas toimuvat ebaseaduslikku tulirelvakaubandust käsitleva teabe ja andmete keskhoidla. Sellel on avalikult juurdepääsetav osa, kus on selle teemaga seotud väljaannete kogu ja otsinguvahend, mis võimaldab kasutajatel standardeid oma huvist (nt rakendusala, soovituse tase jne) lähtuvalt filtreerida. Sellel on ka riikide registreeritud kasutajatele mõeldud piiratud juurdepääsuga ala, mis hõlmab foorumit teabevahetuseks, ametiasutuste registrit ja vahendit iga kahe aasta tagant esitatavate CIFTA rakendamist käsitlevate aruannete elektrooniliseks esitamiseks. Kõnealune teave on kättesaadav koondpaneelidel, et hinnata riigi suutlikkust ja lünki konventsiooni rakendamisel.

2. **Suurendada teadmisi ja teabe jagamist ebaseadusliku tulirelvakaubanduse ning väike- ja kergrelvade ebaseadusliku leviku kohta Põhja- ja Lõuna-Ameerikas**

Tunnistades vajadust pideva andmete genereerimise järele, et paremini mõista selles piirkonnas toimuva ebaseadusliku tulirelvakaubanduse laadi ja teha kindlaks peamised lüngad institutsioonilises suutlikkuses, on DPS/ARO eesmärk suurendada teadmust genereerivate vahendite kättesaadavust CIFTA raamistikus. Pakume liikmesriikide töötajatele kolme allpiirkondliku seminari kaudu väljaõpet selle kohta, kuidas ebaseaduslikku tulirelvakaubandust käsitlevaid andmeid koguda ja süstematiseerida. Riikidele pakutakse ka individualiseeritud toetust, et aidata neil täita ja esitada CIFTA rakendamise küsimustik, mis sisaldab konkreetseid muutujaid riigi suutlikkuse hindamiseks olemasolevate võrdlusaluste alusel (sealhulgas CIFTA, MOSAIC, IATG ja muud standardid).

Koostöös UNIDIRiga analüüsime põhjalikult riikide suutlikkust hallata väike- ja kergrelvade ning laskemoona olelusringi UNIDIRi metoodikat kasutades. See analüüs võimaldab riikidel rakendada sihipäraseid strateegiaid tuvastatud lünkade kõrvaldamiseks.

3. **Parandada riigi suutlikkust hallata väike- ja kergrelvade ning laskemoona olelusringi, vähendades ebaseaduslikule turule kõrvalesuunamise ohtu**

Operatiivtasandil jätkab DPS/ARO riikide suutlikkuse suurendamist, et hallata institutsionaalseid varusid ning vähendada relvade ja laskemoona kaotsimineku, varguse ja kõrvalesuunamise ohtu. See hõlmab füüsilise julgeoleku ja varude haldamise alast väljaõpet ja sihipärast abi, mille hulka kuulub relvade ja laskemoonaga seotud ohutus, julgeolek ja arvestuse pidamine, samuti nende ladustamine, transport ja käsitsemine ning selliste tulirelvade ja laskemoona hävitamine, mis on konfiskeeritud, liigsed või aegunud. Füüsilise julgeoleku ja varude haldamise vallas jätkame eelmistes etappides välja töötatud metoodika kohaldamist, et koolitada riigi ametiasutusi ladustamispiirkondade tingimusi hindama. Hinnatud vajaduste põhjal teeme väiksemaid parandusi nende ladustamispiirkondade taristus ja turvalisuses. Lisaks jätkame ulatuslikku abi seoses hävitamisprotsessidega, pakkudes varustust, mentorlust ja väljaõpet ning sertifitseerimist, et tagada vastavus rahvusvahelistele standarditele. See tehniline abi integreeritakse suutlikkuse suurendamise meetmetega (väljaõpe, seminarid), et suurendada relvade ja laskemoona kogu olelusringi hõlmava haldamise jätkusuutlikkust.

4. **Tugevdada riiklikke süsteeme ebaseaduslike väike- ja kergrelvade päritolu süstemaatiliseks kindlakstegemiseks**

Varasemates etappides, eelkõige märgistamise ja arvestuse pidamise valdkonnas pakutud toetuse abil on päritolu süstemaatilise kindlakstegemise tavades ja teabehaldussüsteemides tuvastatud märkimisväärseid lünki. Need lüngad pärsivad õiguskaitseametnike suutlikkust avastada ebaseadusliku kaubanduse mustreid, ennetada kõrvalesuunamist ja tugevdada riikidevahelist koostööd. Selle probleemi lahendamiseks ja ametiasutustega loodud suhete mõjutamiseks võtab DPS/ARO III etapis kasutusele uue komponendi, mille eesmärk on tugevdada riiklikke süsteeme ebaseaduslike väike- ja kergrelvade päritolu süstemaatiliseks kindlakstegemiseks. Seda algatust rakendatakse partnerluses INTERPOLiga, arvestades nende ulatuslikke kogemusi õiguskaitseasutustega selles vallas. See komponent hõlmab piirkondlikku seminari, et edendada Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riikide vahelist teabevahetust päritolu süstemaatilise kindlakstegemise teemal. Samuti pakume valitud riigile katseprojektina igakülgset tehnilist abi, sealhulgas konfiskeeritud tulirelvade protokolli väljatöötamist koos standardse töökorra, töövoogude ja protsessidega, et tagada konfiskeeritud tulirelvade triaaž (võttes arvesse päritolu kindlakstegemise ja uurimise esmatähtsaid kriteeriume), nende päritolu kindlakstegemine ja uurimine, ning rakkerühma lähetamist, et toetada riiklikke töötajaid selle protokolli rakendamisel ja moodustatud valimisse kuuluvate tulirelvade päritolu kindlakstegemisel. See hõlmab luurearuannete koostamist politseitöö toetamiseks.

5. **Vähendada relvavägivallaga seotud riskitegureid kogukonna tasandil**

DPS/ARO rakendab relvavägivalla ennetamiseks kogukonna tasandil jätkuvalt terviklikku lähenemisviisi, mis hõlmab sihipäraseid poliitikameetmeid, mille puhul peetakse suure riskiga rühmi relvavägivalla ohvriks ja toimepanijaks. See hõlmab ühes riigis DPS/ARO programmi OASIS metoodika rakendamist, mis hõlmab ka õppekavaväliseid muusikatunde, et arendada riskirühma kuuluvate noorte eluks vajalikke oskusi; psühhosotsiaalse toe pakkumist ja kogukonna teadlikkuse suurendamise tegevuste edendamist relvavägivalla ohvrite tugikeskuse kaudu; ning kogukonna sidusrühmade koolitamist relvavägivalla ennetamise alal. Lisaks keskendub III etapp tulirelvadega seotud vägivalla ennetamisele koolides, pakkudes haridustöötajatele ja koolipersonalile koolitust ennetusstrateegiate, sekkumise ja tulirelvadega seotud vägivalla ohvrite abistamise vallas. Seda täiendavad seminarid, mis korraldatakse eeskätt ajakirjanikele ja suunamõjutajatele, et parandada tulirelvadega seotud vägivallast teatamist, hoidmaks ära sellistes juhtumites osalemist ja nende jäljendamist. Samuti jätkame II etapi edusammudele tuginemist, pakkudes koolitajate koolitust, et levitada teadmisi ja häid tavasid seoses tulirelvade kasutamist hõlmava soolise vägivalla ennetamisega. Lisaks, võttes arvesse II etapi algset tööd, pakume tehnilist abi teadlikkuse suurendamise kampaaniate ja relvade vabatahtliku loovutamise programmide jaoks, et vähendada ebaseaduslikku tulirelvade ringlust tugevalt mõjutatud kogukondades.

6. **Tugevdada allpiirkondlikku koostööd allpiirkondliku tulirelvade tegevuskava väljatöötamise ja rakendamise kaudu**

Koostöö II etapis töötas DPS/ARO, koordineerides oma tegevust ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna rahu, desarmeerimise ja arengu keskusega (UNLIREC) ja Kesk-Ameerika integratsioonisüsteemiga (SICA), edukalt välja tulirelvade ja laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ennetamist käsitleva Kesk-Ameerika tegevuskava. III etapis loob DPS/ARO järelmeetmete mehhanismi, et toetada Ameerika Riikide Organisatsiooni Peaassamblee volitusel ([4]) Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava rakendamist. Järelmeetmete mehhanismi struktuur määratakse kindlaks koostöös osalevate riikidega, võttes arvesse teiste tegevuskavade raames saadud kogemusi ja häid tavasid, sealhulgas järgmist:

— tegevuskava seire- ja hindamisraamistiku loomine, sealhulgas seire- ja hindamiskeskuste määramine ning veebipõhise platvormi väljatöötamine, et riigid saaksid anda aru edusammudest tegevuskava rakendamisel;

— riikide abistamine lähteolukorra hinnangute kogumisel, sealhulgas tehniline tugi riikide koolitamiseks seire- ja hindamisraamistiku kasutamise teemal, ning toetus vajalike andmete kogumiseks;

— riikide iga-aastaste kohtumiste korraldamine pärast tegevuskava vastuvõtmist;

— rakenduspartnerite, valitsusasutuste ja rahastajate regulaarsed (eraldi ja ühiselt) virtuaalsed kohtumised;

— seminaride korraldamine eri riikides, et töötada välja riiklikud tegevuskavad, võttes arvesse tegevuskava üldeesmärke, sealhulgas koolitust, väljaõpet ja teadlikkuse suurendamise koolitust, ning riikidele pakutav individuaalne mentorlus.

III etapi kaudu edendab DPS/ARO järelmeetmete mehhanismi põhielemente, nagu iga-aastaste kohtumiste korraldamine, seire- ja hindamisraamistiku loomine ning mõne riigi toetamine lähteolukorra hinnangute ja riiklike tegevuskavadega. DPS/ARO püüab samuti saada rahastajatelt täiendavat toetust , et tugevdada Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava rakendamise raamistikku.

Lisaks, võttes arvesse Andide piirkonna riikide (Boliivia, Colombia, Ecuador ja Peruu) huvi käsitleda ebaseadusliku tulirelvakaubanduse küsimust sidusamalt ja integreeritumalt, algatab DPS/ARO III etapis allpiirkonna erivajadusi (mida mõjutab kohalik jõukude, uimastivoogude ja ebaseadusliku kaevandamise dünaamika) arvesse võttes protsessi Andide piirkonna tulirelvade tegevuskava väljatöötamiseks. Selles esialgses etapis kaardistame riikide vajadused ja prioriteedid ning töötame välja tegevuskava kavandi valitsuste esindajatega korraldatavate riiklike ja piirkondlike seminaride kaudu. Samuti püüame leida muid rahastamisallikaid, et täiendada Euroopa Liidu vahendeid ja saavutada tegevuskava vastuvõtmine III etapis.

Kokkuvõte ja rakendamismeetod

See algatus käsitleb neid erinevaid valdkondi, et vastata riikide vajadustele üheaegselt ning edendada pikaajalisi jätkusuutlikke muutusi. Tulirelvade kontrolli tugevdamise ja tulirelvade pakkumise vähendamise tegevusi täiendavad ennetusmeetmed, et vähendada nõudlust relvavägivallast tugevalt mõjutatud kogukondades.

DPS/ARO koordineerib ja rakendab seda algatust PACAMi kaudu koostöös teiste asutuste ja riiklike ametiasutustega. Kasutades ARO poliitilisi foorumeid ja kommunikatsioonikanaleid, teeb DPS/ARO kindlaks toetust vajavad riigid ja loob nendega koostöös kohandatud abikavad. Selles projektis arvestatakse, et vajadused ja puudujäägid on erinevad, ning võetakse iga riigi puhul kasutusele konkreetne ja kohandatud strateegia. Kõiki riike ei toetata projekti kõigis osades – selle asemel jätkab DPS/ARO PACAMi eduka metoodika kasutamist, mis tähendab vajaduste kaardistamist, ametiasutuste kaasamist, abikavade koostamist ja missioonide lähetamist. Topelttöö vältimiseks osaleb DPS/ARO ka koordineerimismehhanismides, näiteks toetades jätkuvalt Kariibi piirkonna riike Kariibi mere piirkonna tulirelvade tegevuskava kaudu.

([4]) „27. Taotleda, et mitmemõõtmelise julgeoleku küsimuste sekretariaat DPSi kaudu ning piirkonnas relvade ja laskemoona kontrolliks antava abi programmi (PACAM) raames: a) toetab tulirelvade ja laskemoona ebaseadusliku leviku ja ebaseadusliku kaubanduse ennetamist käsitleva Kesk-Ameerika tegevuskava väljatöötamist ja rakendamist, koordineerides oma tegevust SICA ja ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna rahu, desarmeerimise ja arengu keskusega (UNLIREC), sealhulgas järelmeetmete mehhanismi loomist, et jälgida edusamme ja edendada tõhusat koordineerimist valitsuste, rakenduspartnerite ja rahastajate vahel;“ (AG/RES. 3009 – LIII-O/23, vastu võetud 23. juunil 2023)

Sooline ja inimõigustealane perspektiiv

Võttes arvesse relvakonfliktide erinevat mõju haavatavatele isikutele, säilitatakse projekti III etapis sooline ja inimõigustealane perspektiiv. See tähendab muu hulgas naiste kaasamist projekti rakendamise kõigil tasanditel ja naiste võrdse osalemise soodustamist projekti tegevustes. Vägivalla ennetamise alastes tegevustes keskendutakse naiste ja tüdrukute turvalisuse ja ohutuse vajadusele nende kogukondades ning nende osalemisele kõnealustele probleemidele lahenduste leidmisel. Lisaks keskendutakse teatavates komponentides eranditult soopõhise vägivallaga tegelemisele.

7. **Üldine eesmärk**

Tugevdada Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide suutlikkust võidelda relvavägivalla vastu kõnealuses piirkonnas, ohjates tulirelvade ja laskemoona levikut ja ebaseaduslikku kaubandust ning ennetades tulirelvade kasutamist relvavägivallast tugevalt mõjutatud kogukondades.

8. **Projektide sekkumisstrateegiate kirjeldus**

Eesmärk 1: tugevdada õigusraamistikke, et tegeleda ebaseadusliku tulirelvakaubanduse küsimusega Põhja- ja Lõuna-Ameerikas

Tegevused

— Tehniline abi riikidele õigusaktide ja normide raamistiku läbivaatamiseks, võttes arvesse rahvusvahelisi standardeid, volituste sisemine ühtlustamine ning soopõhise perspektiivi integreerimine;

— CIFTA suuniste väljatöötamine relvade vabatahtliku loovutamise programmide arendamiseks, kavandamiseks, rakendamiseks ja hindamiseks;

— CIFTA suuniste väljatöötamine koos soovitustega ohutus- ja julgeolekustandardite kohta, mida era-turvaettevõtjad peavad järgima, et vältida väike- ja kergrelvade ning laskemoona kõrvalesuunamist ebaseaduslikule turule;

— poolkera tulirelvade teadmusplatvormi, sealhulgas optimeeritud otsinguvahendi laiem tutvustamine, et hõlbustada juurdepääsu CIFTA standarditele ja suunistele (välja töötatud II etapis).

Väljundid

— Vähemalt kolmele piirkonna riigile seadusandliku abi pakkumine tulirelvade riikliku normatiivse raamistiku parandamiseks, võttes arvesse rahvusvahelisi standardeid ja soolist perspektiivi;

— piirkondlike vahendite kättesaadavuse parandamine, et toetada riike tulirelvade kontrolli kõigis aspektides (nii pakkumise kui ka nõudluse tasandil), töötades välja ja tehes kättesaadavaks: i) CIFTA suunised relvade vabatahtliku loovutamise programmide arendamiseks, kavandamiseks, rakendamiseks ja hindamiseks ning ii) CIFTA suunised tulirelvi kasutavate era-turvaettevõtjate ohutus- ja julgeolekutavade kohta;

— poolkera tulirelvade teadmusplatvormi laiendamine ja tutvustamine piirkonna sidusrühmadele.

Eesmärk 2: suurendada teadmisi ja teabe jagamist ebaseadusliku tulirelvakaubanduse ning väike- ja kergrelvade ebaseadusliku leviku kohta Põhja- ja Lõuna-Ameerikas

Tegevused

— Riigi väike- ja kergrelvade ning laskemoona olelusringi haldamise suutlikkuse põhjalik hindamine (võttes arvesse UNIDIRi metoodikat relvade ja laskemoona haldamise lähteolukorra hindamiseks);

— CIFTA küsimustiku rakendamine, et teha kindlaks riikide suutlikkus hallata, ennetada ja kontrollida ebaseaduslikku tulirelvakaubandust ning süüdlased kohtu alla anda;

— riiklike töötajate koolitamine, et koguda ja süstematiseerida andmeid ebaseadusliku tulirelvakaubanduse ning väike- ja kergrelvade ebaseadusliku leviku kohta, võttes arvesse soolist perspektiivi.

Väljundid

— UNIDIRi relvade ja laskemoona haldamise lähteolukorra hindamise läbiviimine ühes piirkonna riigis;

— piirkonna riikidele CIFTA küsimustiku esitamine ja vastuse saamine vähemalt 60 % CIFTA osalisriikidest;

— CIFTA küsimustiku rakendamise peamiste tulemuste aruande koostamine, avaldamine ja levitamine;

— kolme virtuaalse allpiirkondliku seminari korraldamine (Mesoameerika, Lõuna-Ameerika ja Kariibi mere piirkond), millest igaühel osaleb vähemalt 20 inimest, et suurendada kõrgete riigiametnike teadlikkust ebaseadusliku tulirelvakaubanduse ja tulirelvade ebaseadusliku levikuga seotud andmekogumisvahenditest ning meetoditest ja strateegiatest andmete kogumise ja süstematiseerimise parandamiseks.

Eesmärk 3: parandada riigi suutlikkust hallata väike- ja kergrelvade ning laskemoona olelusringi, vähendades ebaseaduslikule turule kõrvalesuunamise ohtu

Tegevused

— Relvade ja laskemoona haldamise valdkonnas sellise riiklikele töötajatele mõeldud erikoolituse väljatöötamine ja rakendamine, mis käsitleb füüsilist julgeolekut ja varude haldamist, märgistamist ja arvestuse pidamist, vabatahtlikke relvade loovutamise kampaaniaid ning väike- ja kergrelvade ja laskemoona hävitamist, võttes arvesse rahvusvahelisi standardeid ja häid tavasid;

— demineerimise alase kõrgema taseme (EOD-3) rahvusvahelise kvalifikatsiooni pakkumine riiklikele töötajatele koostöös Hispaania kaitseministeeriumiga;

— tehniline ja materiaalne toetus riiklikele protsessidele, millega hävitatakse konfiskeeritud, vananenud või üleliigseid väike- ja kergrelvi ning laskemoona, ja nende protsesside sertifitseerimine;

— tehniline ja materiaalne toetus väike- ja kergrelvade ning laskemoona riiklike ladude taristu hindamiseks ja parandamiseks vastavalt CIFTA standarditele, MOSAICile ja IATG-le;

— I etapis välja töötatud ja II etapis laiendatud relvade ja laskemoona varude kontrolli tarkvara (SAM) kasutajatele ühe seminari korraldamine, et teha kindlaks probleemid ja ajakohastamise vajadus;

— SAMi kättesaadavaks tegemine ARO liikmesriikide riiklikele asutustele, kes seda vajavad, sealhulgas kasutajate koolitamine ja kasutajatugi;

— II etapis välja töötatud tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitleva piirkondliku teabevahetusmehhanismi (MCTA) elektroonilise lahenduse esialgse kontseptsiooni katsetamine;

— tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitleva piirkondliku teabevahetusmehhanismi valikuliste moodulite ja lisafunktsioonide väljatöötamine, võttes arvesse katseprojektis osalevatelt riikidelt saadud tagasisidet;

— II etapis välja töötatud ekspordi ja impordi kontrolli riikliku litsentsimissüsteemi kasutuselevõtu toetamine riikides, sealhulgas kohandamine riiklike standardite ja protsessidega.

Väljundid

— Liigsete, vananenud ja/või konfiskeeritud väike- ja kergrelvade (vähemalt 50 000) ning laskemoona (vähemalt 100 tonni) hävitamine tänu projekti raames pakutud toetusele ja/või sertifitseerimisele;

— kümnest eri riigist pärit vähemalt 400 töötaja koolitamine ja teadmiste täiendamine seoses relvade ja laskemoona haldamise heade tavade rakendamisega;

— koostöös Hispaania kaitseministeeriumiga selle tagamine, et vähemalt 30 töötajat kümnest ARO liikmesriigist omandavad EOD-3 kvalifikatsiooni;

— vähemalt viies piirkonna väike- ja kergrelvade ning laskemoona riiklikus laos paiknevate, ametiasutustele kuuluvate varude turvalisuse parandamine;

— riiklike asutuste varudes paiknevate väike- ja kergrelvade ning laskemoona inventeerimise ja nende üle arvestuse pidamise suutlikkuse suurendamine SAMi tõhustamise ja levitamise kaudu;

— vähemalt kolme ARO liikmesriigi suurem suutlikkus kontrollida väike- ja kergrelvade ning laskemoona rahvusvahelist vedu riikliku litsentsimissüsteemi kehtestamise kaudu;

— tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitleva piirkondliku teabevahetusmehhanismi täielik väljatöötamine ja katsetamine ARO liikmesriikide poolt.

Eesmärk 4: luua või tugevdada riiklikke süsteeme ebaseaduslike väike- ja kergrelvade päritolu süstemaatiliseks kindlakstegemiseks

Tegevused

— Allpiirkondlike seminaride korraldamine teabe vahetamiseks ebaseaduslike väike- ja kergrelvade päritolu kindlakstegemise heade tavade kohta;

— koostöös INTERPOLiga konfiskeeritud tulirelvade riiklike protokollide väljatöötamine, et võimaldada konfiskeeritud tulirelvade süstemaatilist uurimist ja päritolu kindlakstegemist;

— tehniline abi riiklikele ametiasutustele konfiskeeritud tulirelvade tuvastamiseks ja nende päritolu kindlakstegemiseks ning asjaomaste uurimisüksuste jaoks luureinfo kogumiseks;

— arvestuse pidamise süsteemide ja andmekogumise peamiste lünkade hindamine, mis takistavad konfiskeeritud tulirelvade päritolu kindlakstegemist riigisiseselt ja rahvusvaheliselt, ning tehnilise abi ja vahendite andmine selliste riiklike süsteemide/andmebaaside tugevdamiseks või loomiseks, võttes arvesse tuvastatud lünki;

— märgistamise ja arvestuse pidamisega seotud tehniline ja materiaalne toetus, eelkõige nendele liikmesriikidele, keda abistati Euroopa Liiduga tehtava koostöö eelmistes etappides.

Väljundid

— Ühe ARO liikmesriigi konfiskeeritud väike- ja kergrelvade päritolu kindlakstegemise suutlikkuse suurendamine, töötades välja konfiskeeritud tulirelvade protokolli, pakkudes tehnilist abi tulirelvade päritolu kindlakstegemiseks ning parandades riigisiseseks ja rahvusvaheliseks päritolu kindlakstegemiseks vajalikke süsteeme ja seadmeid;

— üks vähemalt 20 osalejaga piirkondlik seminar, mille eesmärk on levitada häid tavasid ja CIFTA päritolu kindlakstegemise raamistikke (sealhulgas päritolu kindlakstegemise kontaktpunktide määramine) ning soodustada teabevahetust;

— viie ARO liikmesriikide riikliku asutuse märgistamise ja arvestuse pidamise suutlikkuse parandamisele kaasaaitamine.

Eesmärk 5: vähendada relvavägivallaga seotud riskitegureid kogukonna tasandil

Tegevused

— Igapäevase õppekavavälise tegevuse pakkumine, et tugevdada riskirühma kuuluvate noorte eluks vajalikke oskusi OASISe metoodika abil ühes ARO liikmesriigis;

— relvavägivalla ohvrite psühhosotsiaalse toe keskuse loomine ühe ARO liikmesriigi vähemalt ühes tugevalt mõjutatud kogukonnas;

— kohaliku tasandi poliitikakujundajate, valitsusametnike, teenuseosutajate, haridustöötajate, lapsevanemate ja kodanikuühiskonna koolitamine tulirelvade kasutamisega seotud vägivalla ennetamise alal;

— haridustöötajatele, kooliametnikele ja muudele ametnikele piirkondliku koolitusprogrammi väljatöötamine ja pakkumine (laiaulatusliku avatud veebikursuse ja koolitajate koolitamise kaudu) selle kohta, kuidas käsitleda ja ennetada tulirelvade kasutamist koolides;

— riiklike töötajate koolitamine (hübriidmeetodiga, mis hõlmab kohapealseid mooduleid ja laiaulatuslikku avatud veebikursust) tulirelvade kasutamisega seotud soolise vägivalla ennetamise alal;

— seminaride korraldamine ajakirjanikele ja digimõjutajatele, et suurendada teadlikkust tulirelvadega seotud vägivalla riskiteguritest ning kutsuda üles võtma meetmeid vägivalla peatamiseks ja ennetamiseks;

— tehniline ja materiaalne toetus ühele ARO liikmesriigile riskiteadlikkuse ja relvade vabatahtliku loovutamise programmide väljatöötamiseks ja rakendamiseks valitud kogukondades.

Väljundid

— Projektist kasu saavates kogukondades vähemalt 300 riskirühma kuuluva noore (sealhulgas seadusega vastuollu läinud noore) eluks vajalike oskuste parandamine koolituse ja igapäevase koolijärgse tegevuse kaudu;

— ühes kogukonnas ühe relvavägivalla ohvrite psühhosotsiaalse toe keskuse avamine, mis pakub i) individuaalset psühhosotsiaalset tuge vähemalt 100 vägivallaohvrile ja/või relvavägivalla ohvriks langemise või selle toimepanemise ohus olevale isikule ning ii) temaatilisi seminare vägivalla ennetamise teemal ning teavitustegevust koolikogukonnas ja kohalikes osalemispaikades;

— vähemalt 200 kohaliku tasandi poliitikakujundaja, valitsusametniku, teenuseosutaja, haridustöötaja, lapsevanema ja kodanikuühiskonna liikme koolitamine relvavägivalla ennetamise alal;

— vähemalt 150 haridustöötaja, kooliametniku ja muu asjakohase riigiametniku koolitamine koolides tulirelvade kasutamise käsitlemise ja ennetamise alal;

— vähemalt 150 valitsusametniku ja kodanikuühiskonna liikme koolitamine tulirelvade väärkasutamisega seotud soolise vägivalla ennetamise alal, sealhulgas 15 isiku koolitamine teadmiste levitajaks koolitajate koolitamise kursuse kaudu;

— vähemalt 25 ajakirjaniku ja digimõjutaja teadlikkuse suurendamine relvavägivallaga seotud riskiteguritest tänu nende osalemisele tulirelvadega seotud vägivalla ennetamise seminaril;

— riskiteadlikkuse alase hariduse ja vabatahtlike relvade loovutamise kampaaniate rakendamine projektist kasu saavates kogukondades ühes riigis, aidates vähendada nõudlust tulirelvade järele ja nende kättesaadavust.

Eesmärk 6: tugevdada allpiirkondlikku koostööd allpiirkondliku tulirelvade tegevuskava väljatöötamise ja rakendamise kaudu

Tegevused

— Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava seire- ja hindamisraamistiku loomine, sealhulgas elektrooniliste vahendite väljatöötamine andmete kogumise ja analüüsimise toetamiseks;

— tehniline abi Kesk-Ameerika riikidele seoses tegevuskava seire ja hindamisega, sealhulgas tugi lähteolukorra hindamiseks, asjaomaste riikide töötajate koolitamine seire- ja hindamisraamistiku kasutamiseks ning pidev abistamine vajalike andmete kogumisel;

— ühe Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskavas osalevate riikide, rahastajate ja rakenduspartnerite iga-aastase füüsilise kohtumise rakendamine;

— rakenduspartnerite, valitsusasutuste ja rahastajate kaks korda aastas (eraldi ja ühiselt) toimuvate virtuaalsete kohtumiste korraldamine;

— seminaride korraldamine eri riikides ja tehniline abi Kesk-Ameerika riikidele, et töötada välja riiklikud tegevuskavad, võttes arvesse tegevuskava üldeesmärke, sealhulgas koolitust, ja riikidele pakutav individuaalne mentorlus.

Väljundid

— osalevate riikide poolt on välja töötatud ja heaks kiidetud Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava seire- ja hindamisraamistik;

— lähteolukorra hindamine on tehtud vähemalt 50 % osalevates Kesk-Ameerika riikides;

— üks Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava iga-aastane füüsilise kohalviibimisega kohtumine;

— kuus virtuaalset kohtumist Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava rakendamise kohta rakenduspartnerite, valitsusasutuste ja rahastajatega;

— vähemalt 40 % Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskavas osalevatest riikidest on välja töötanud ja heaks kiitnud riiklikud tegevuskavad;

— Andide riikidega on välja töötatud ja kokku lepitud Andide piirkonna tulirelvade tegevuskava esialgne versioon.

9. **Kestus**

Ulatusliku piirkondliku III etapi eeldatav kogukestus on 36 kuud.

10. **Tehnilise rakendamise üksus**

Programmi tehniline rakendamine tehakse ülesandeks Ameerika Riikide Organisatsiooni peasekretariaadi avaliku julgeoleku osakonnale (DPS/ARO). Arvestades DPS/ARO topeltrolli CIFTA tehnilise ühissekretariaadina ning ARO tehnilise ja operatiivorganina selles valdkonnas, on tal Põhja- ja Lõuna-Ameerika riikide toetamiseks ainulaadne positsioon. Selles rollis on DPS/ARO viinud läbi projekte ja programme, mis aitavad ARO liikmesriikidel täita oma kohustust tagada riiklike tulirelvavarude turvalisus, võtta seadusandlikke meetmeid, et kriminaliseerida ebaseaduslik tulirelvade tootmine ja nendega kauplemine, nõuda tulirelvade märgistamist ning jagada teiste CIFTA allkirjastanud riikidega teavet päritolu kindlakstegemiseks ja infot salakaubaveo mustrite kohta. Ühelgi teisel piirkondlikul või allpiirkondlikul, kogu Ameerikat hõlmaval organisatsioonil ei ole sellist poliitilist mõju, tehnilisi eksperditeadmisi ega geograafilist ulatust, mis võimaldaks toetada ja abistada kõiki Ameerika riike.

III etapis jätkab DPS/ARO koordineerimist ja koostööd teiste institutsioonide ja organisatsioonidega. Jõupingutuste dubleerimise vältimiseks ja selle meetme tõhususe maksimeerimiseks on alates I etapist loodud strateegilised partnerlused Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riike toetavate üksustega. Nende partnerite hulka kuuluvad ÜRO Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna rahu, desarmeerimise ja arengu keskus (UNLIREC), ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse büroo (UNODC), ÜRO Desarmeerimisuuringute Instituut (UNIDIR), Kariibi Ühenduse rakendusamet kuritegevuse ja turvalisuse valdkonnas (CARICOM IMPACS), Üleameerikalise Kaitsenõukogu, Rahvusvahelise Humanitaardemineerimise Keskuse laskemoona haldamise Genfi nõuanderühm (AMAT-GICHD) ja INTERPOL.

11. **Asjakohasus**

— **Piirkondlik tähtsus**

Vaatamata märkimisväärsetele edusammudele demokraatia tugevdamisel ja sotsiaal-majandusliku arengu saavutamisel seisavad Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna riigid jätkuvalt silmitsi tohutute probleemidega oma kodanike ja kogukondade turvalisuse edendamisel. Avalik julgeolek või selle puudumine on nii selle piirkonna kodanike kui ka valitsusasutuste jaoks esmatähtis. Ameerika piirkond on endiselt maailma üks vägivaldsemaid piirkondi, mille puhul eksperdid leiavad, et tulirelvade kättesaadavus ja piiranguteta juurdepääs neile on peamised riskitegurid, mis aitavad kaasa surmava vägivalla kõrgele määrale. Olukorra teevad veelgi komplitseeritumaks üha nutikamad ja keerukamad organiseeritud kuritegelikud rühmitused, kes on oma tegevust laiendanud ja domineerivad nüüd ebaseadusliku relvakaubanduse turul. Need rühmitused on läinud vertikaalsetelt struktuuridelt üle võrgustikupõhistele organisatsioonidele, mis on suurendanud nende ebaseadusliku tegevuse tõhusust ja kasumlikkust ning suurendanud õigusrikkujate tuvastamise ja uurimisega seotud probleeme.

On selge, et seda piirkonda mõjutavad märkimisväärselt ebaseaduslik tulirelvakaubandus ja tulirelvade kättesaadavus, olles piirkondliku ja ülemaailmse julgeoleku üks peamisi probleeme. Seda kajastavad selle piirkonna riikide võetud mitmed poliitilised ja juriidilised kohustused, sealhulgas järgmised:

— CIFTA konventsiooni ja muude rahvusvaheliste dokumentide, näiteks relvakaubanduslepingu ja ÜRO tulirelvade protokolli ratifitseerimine;

— aktiivne osalemine vabatahtlikes raamistikes, nagu ÜRO tegevuskava ja ülemaailmne raamistik, mis käsitleb tavalaskemoona haldamist kogu olelusringi kestel;

— Kariibi mere piirkonna ja Kesk-Ameerika tulirelvade tegevuskava vastuvõtmine.

CIFTAst tuleneb osalisriikidele mitu kohustust, muu hulgas seoses jurisdiktsiooni kehtestamisega kuritegude üle, tulirelvade kohustusliku märgistamisega, dokumentide säilitamisega päritolu kindlakstegemise eesmärgil, üleandmise kontrolli parandamisega, kõrvalesuunamise ennetamise meetmete ning riikidevahelise koostööga. CIFTA teine tegevussuund toetab CIFTA osalisriikide eesmärke nendes valdkondades kooskõlas ÜRO tegevuskava ja tulirelvade protokolliga. See projekt võimendab seda raamistikku, et anda riikidele tehnilist abi kõnealustest lepingutest, eelkõige CIFTA konventsioonist tulenevate kohustuste ja sätete rakendamisel.

— **Euroopa Liidu prioriteetidega vastavusse viimine**

Projekti eesmärgid, tegevused ja oodatavad tulemused on kooskõlas ELi strateegia „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“ ([5]) eesmärkide ja lähenemisviisiga, võttes arvesse mitmepoolset perspektiivi koostöö edendamiseks maailma eri piirkondades. Partnerluses AROga jätkatakse selle meetmega sünergia edendamist ELi ja ARO vahel ning sellest tulenevalt ka Euroopa ning Põhja- ja Lõuna-Ameerika vahel, et vähendada relvavägivalda ja kuritegevust. Eelkõige edendatakse selle meetmega Euroopa Liidu tööd selles piirkonnas, toetades sihipäraselt riike, keda väike- ja kergrelvade levik, ülemäärane hankimine ja ebaseaduslik kaubandus tõsiselt mõjutavad.

Täpsemalt öeldes lähtub III etapp strateegia järgmistest prioriteetidest.

2.1. Normatiivse raamistiku tugevdamine. Meetme eesmärgi 1 tegevustega püütakse tagada, et riigid ühtlustavad oma õigusaktid rahvusvaheliste standarditega ning neil on olemas vahendid rahvusvaheliste lepingute ja konventsioonide paremaks rakendamiseks.

2.2.2. Tulirelvade ja nende laskemoona ekspordi kontrollid. Riikliku lubade väljastamise süsteemi ning tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitleva piirkondliku teabevahetusmehhanismi toetamisel eesmärgi 3 raames lähtutakse sellest, et on tähtis kontrollida seaduslikku kaubandust, et vältida kõrvalesuunamist ebaseaduslikule turule.

2.2.3. Väike- ja kergrelvade ning laskemoona varude ohutu haldamine. Eesmärk 3 hõlmab mitut füüsilise julgeoleku ja varude haldamisega seotud tegevust, sealhulgas ametnike koolitamist, ning tehnilise ja materiaalse abi andmist tavade ja rajatiste parandamiseks, järgides väikerelvade kontrolli rakendamise moodulite kogumi (MOSAICS) ja rahvusvaheliste laskemoona alaste tehniliste juhendite (IATG) kohaseid rahvusvahelisi standardeid.

2.2.4. Väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastutustundlik kõrvaldamine. Eesmärk 3 hõlmab tulirelvade ja laskemoona hävitamise protsesside alast väljaõpet, materiaalset abi, järelevalvet ja sertifitseerimist riikidele, kes seda vajavad.

2.2.5. Valdkonnaülesed küsimused. Kõigi selle meetme eesmärkide raames edendame lahendusi ja strateegiaid ebaseadusliku tulirelvakaubanduse vastu võitlemiseks tervikliku lähenemisviisi kaudu, mis hõlmab ka valdkonnaüleseid küsimusi, nagu sooteadlikkus ja infotehnoloogia kasutamine.

Lisaks on see meede kooskõlas ka ebaseadusliku tulirelvakaubanduse vastase ELi tegevuskavaga (2020–2025), võttes arvesse selle nelja kehtestatud prioriteeti.

— Prioriteet 1. Seadusliku turu kaitsmine ja kõrvalesuunamise piiramine

— Prioriteet 2. Parema luurepildi loomine

— Prioriteet 3. Suurem surve kuritegelikele turgudele

— Prioriteet 4. Rahvusvahelise koostöö tihendamine

Paljud selle meetme meetmed ja oodatavad tulemused aitavad vähendada kõrvalesuunamist riiklikelt ja valitsusvälistelt volitatud kasutajatelt (näiteks füüsilise julgeoleku ja varude haldamise, märgistamise ja hävitamisega seotud tehnilise abi osutamine) ning suurendavad õiguskaitseasutustes tervikliku päritolu kindlakstegemise strateegia propageerimise kaudu ebaseadusliku tulirelvakaubanduse vastu võitlemise meetmete tõhusust. Lisaks suurendab Euroopa Liit selle meetmega Põhja- ja Lõuna-Ameerikale pakutavat toetust ja laiendab oma rahvusvahelise koostöö tegevuskava. Nagu mainitud, on Põhja- ja Lõuna-Ameerika see piirkond, mida mõjutab kõige enam tulirelvadega seotud vägivald, mis ohustab julgeolekut mitte ainult selles piirkonnas, vaid millel on kahjulikud tagajärjed kogu maailmale, kaasa arvatud Euroopale, näiteks piirkondadevahelised ebaseadusliku tulirelvakaubanduse marsruudid ning Põhja- ja Lõuna-Ameerika ebastabiilsusest tingitud ebaseaduslik ränne.

Selle projekti eesmärgid, tegevused ja oodatavad tulemused on heas kooskõlas ELi strateegia „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“ ([6]) eesmärkide ja lähenemisviisiga ning rõhutavad mitmepoolset perspektiivi koostöö edendamiseks eri piirkondades. Partnerluses AROga jätkatakse selle algatusega sünergia loomist ELi ja ARO vahel ning sellest tulenevalt ka Euroopa ning Põhja- ja Lõuna-Ameerika vahel, et vähendada relvavägivalda ja kuritegevust. Täpsemalt edendatakse selle projektiga Euroopa Liidu poolt selles piirkonnas tehtava töö nähtavamaks tegemist, toetades sihipäraselt riike, keda väike- ja kergrelvade levik, ülemäärane hankimine ja ebaseaduslik kaubandus tõsiselt mõjutavad.

([5]) „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“: nõukogus 19. novembril 2018 vastu võetud ebaseaduslike tulirelvade ning väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastast võitlust käsitlev ELi strateegia.

([6]) „Relvade turvalisuse tagamine, kodanike kaitsmine“: nõukogus 19. novembril 2018 vastu võetud ebaseaduslike tulirelvade ning väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona vastast võitlust käsitlev ELi strateegia.

III etapp lähtub ELi strateegia järgmistest prioriteetidest.

Normatiivse raamistiku tugevdamine. Eesmärgi 1 meetmetega püütakse tagada, et riigid ühtlustaksid oma õigusaktid rahvusvaheliste standarditega ning neil oleksid rahvusvaheliste lepingute ja konventsioonide rakendamiseks vajalikud vahendid.

Tulirelvade ja nende laskemoona ekspordi kontrollid. Eesmärgiga 3 toetatakse riiklikke lubade väljastamise süsteeme ning tulirelvade ja laskemoona seaduslikku üleandmist käsitlevaid piirkondlikke teabevahetusmehhanisme, lähtudes sellest, et on tähtis kontrollida seaduslikku kaubandust, et ennetada kõrvalesuunamist ebaseaduslikule turule.

Väike- ja kergrelvade ning laskemoona varude ohutu haldamine. Eesmärk 3 hõlmab füüsilise julgeoleku ja varude haldamisega seotud tegevusi, sealhulgas ametnike koolitamist, ning tehnilise ja materiaalse abi andmist tavade ja rajatiste parandamiseks kooskõlas MOSAICSi ja IATGdega.

Väike- ja kergrelvade ning laskemoona vastutustundlik kõrvaldamine. Eesmärk 3 hõlmab tulirelvade ja laskemoona hävitamise protsesside alast väljaõpet, materiaalset abi, järelevalvet ja sertifitseerimist riikides, kes sellist abi vajavad.

Valdkonnaülesed küsimused. Kõigi selle meetme eesmärkide raames edendatakse terviklikke ebaseadusliku tulirelvakaubanduse vastu võitlemise lahendusi, mis hõlmab ka valdkonnaüleseid küsimusi, nagu sooteadlikkus ja infotehnoloogia kasutamine.

See meede on kooskõlas ka ebaseadusliku tulirelvakaubanduse vastase ELi tegevuskavaga (2020–2025), millel on neli prioriteeti.

Seadusliku turu kaitsmine ja kõrvalesuunamise piiramine. Tegevuse ja oodatavate tulemuste eesmärk on vähendada riiklike ja valitsusväliste volitatud kasutajate poolset kõrvalsuunamist, osutades füüsilise julgeoleku ja varude haldamise, märgistamise ja hävitamisega seotud tehnilist abi.

Parema luurepildi loomine Selle meetme raames edendatav terviklik päritolu kindlakstegemise strateegia suurendab õiguskaitseasutuste võetavate ebaseadusliku tulirelvakaubanduse vastaste meetmete tõhusust.

Suurem surve kuritegelikele turgudele. Tegeledes väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse probleemiga ning tõhustades koostööd õiguskaitseasutustega, aitab see meede suurendada survet kuritegelikele turgudele.

Rahvusvahelise koostöö tihendamine. See meede suurendab Põhja- ja Lõuna-Ameerika riikidele pakutavat toetust ja laiendab ELi rahvusvahelise koostöö tegevuskava. Põhja- ja Lõuna-Ameerika piirkonda mõjutab märkimisväärselt tulirelvadega seotud vägivald, mis ohustab julgeolekut ja millel on kahjulikud tagajärjed kogu maailmas, sealhulgas piirkondadevahelised ebaseadusliku tulirelvakaubanduse marsruudid ja piirkondlikust ebastabiilsusest tingitud ebaseaduslik ränne.

Tegeledes nende esmatähtsate küsimustega, aitab see projekt vähendada tulirelvadega seotud vägivalda Põhja- ja Lõuna-Ameerikas ning suurendab piirkondlikku ja rahvusvahelist julgeolekut, näidates seda, et EL on võtnud kindlalt nõuks edendada stabiilsust ja ohutust eri piirkondades.

12. **Aruandlus**

DPS/ARO koostab korrapäraselt aruandeid kooskõlas läbirääkimiste tulemusena sõlmitud delegeerimislepinguga.